

Nr 4 2025

- ▶ Åarjelsaemien gærhcoeplaerie
- ▶ Sørsamisk kirkeblad
- ▶ Sydsamiskt kyrkoblاد

**Daerpies
Dierie**

**Lahkoe
jåvlh!**

Side 11

Raeffine båata

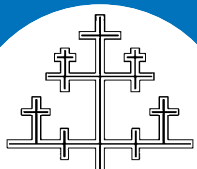
Bielie 20

Marken är helig

Sid 5

Samien Åålmege 10 år

Side 12

Kva er di forteljing?

Det er fint å sitja rundt eit bål å høyra forteljingar. Eller vi kan sitja rundt eit kaffibord og dela nytt med kvarandre. Eller kanskje du likar å tenka tilbake på då du sat i aahka sitt fang og høyrde frå gamle dagar eller vart lest for frå ei bok.

Kva er di forteljing? Når du deler nytt med andre, fortel historiar eller det er du som formidlar til yngre generasjonar? Og – kva er det du fortel om og til deg sjølv? Vi har ulike forteljingar, liv som er forma av ulike føresetnader og forhold. Det er ulikt kva vi har møtt gjennom livet og ulikt kva vi har gjort med det og korleis det har forma oss. Det finst ikkje ei felles forteljing om oss. Vår forteljing er satt saman av mange ulike forteljingar.

Dei ulike forteljingane har òg

Di forteljing blir vidare forma i det du møter, og den blir vidare forma i lag med dei du fortel den til.

blitt tydelege i diskusjonar etter Sanningskommisjonen sitt arbeid. Fornorskingspolitikken har råka ulikt. Folk har hatt respondert ulikt på det dei har møtt. Urett og mostand har skapt djupe sår. Sår kan vera opne, sår kan ha grodd men vera betente, andre kan vera som arr. Arra er der, men ikkje alle vil eller må gi dei oppmerksomhet.

”Familien min gjekk aktivt inn for å ta del i det vi så som framtida”, kan folk fortelja. Dei gjekk inn i det norske – eller svenske – og det samiske vart tona ned eller vart borte. Var det frivillig? Eller var det heller frivillig tvang ut frå forholda?

DET ER vanskeleg å halda fast på noko du aldri får høyra noko positivt om. Vi skal vera takksame for alle som har tek vare på samisk kultur, språk og historie gjennom

all motstand. Men så skal vi òg godta dei som ikkje orka å kjempa imot – kanskje er du ein av dei. Uretten vart gjort av dei som hadde makta.

KVA ER di forteljing? Den er annleis enn dei andre si forteljing, folk du møter – eller dine egne slektningar. Men di forteljing er sann for deg, og den er ikkje ferdig. Den blir vidare forma i det du møter, og den blir vidare forma i lag med dei du fortel den til. Ingen kan endra på det som har vore.

Men gjennom å fortelja til kvarandre kan vi finna mål å sjå fram mot. Kanskje kan delar av forteljinga bli felles, sjølv om utgangspunktet no er svært så ulikt. Så kva har vore di forteljing, og korleis ønskjer du den skal bli?

Einar Sørliid Bondevik

Foto: Bernard O'Sullivan

GIE JIH GUSNIE ÅRROEMINIE

SVERIGE

Samiska rådet inom Svenska kyrkan
Kontaktperson: Erik-Oscar Oscarsson
Mobil: 070-253 59 78
E-post: erikoscar1954@gmail.com

Svenska kyrkan nationell nivå
Handläggare för samiska frågor:

Lisbeth Hotti
Svenska kyrkan, 751 70 Uppsala
Tel: 018-16 94 91

E-post: lisbeth.hotti@svenskakyrkan.se

Sydsamiskt arbete i Härnösands stift
Stiftsdiakon och samordnare för samiskt kyrkoliv:

Susanne Karlsson, Härnösands stift,
box 94, 871 22 Härnösand
Telt: 0611-254 42
E-post: susanne.karlsson4@svenskakyrkan.se

NORGE

Samisk kirkeråd

Konstituert avdelingsdirektør:

Vidar Andersen,
postboks 799 Sentrum, 0106 Oslo
Tlf: 930 65 616

E-post: va589@kirken.no

Leder: May Bente Jönsson

Sørsamisk representant i Samisk kirkeråd: Svend Peder Vesterfjell

Saemien åålmegeaerie SÅR/ Samisk menighetsråd i sørsamisk område

www.kirken.no/saemien-åålmege

E-post: samiskmenighet@kirken.no

Leder: Sara Katarina Åhrén

E-post: sara.katarina.ahren@helgelandssykehuset.no

Medlemmer: Ida Therese Storslett, Laila Anita Otervik, Aud Renander og prest Einar Sørliid Bondevik.

Sekretær: daglig leder (se nedenfor)

Saemien åålmegea beajjetje æjvie/ daglig leder i samisk menighet i sørsamisk område: Monica Kappfjell
Gløttvegen 2, 7750 Namdalseid
Mobil: 993 49 477

E-post: mk924@kirken.no

Prest i sørsamisk område:

Einar Sørliid Bondevik,
Sørlandsveien 54, 8624 Mo i Rana
Mobil: 474 53 902

E-post: eb788@kirken.no

Diakoniarbeider i sørsamisk område:

Bertil Jönsson,
Dergaveien 57, 7898 Limingen
Mobil: 994 88 827

E-post: bj439@kirken.no

Menighetspedagog:

Margrethe Kristin Leine Bientie
Grendavegen 8, 7370 Brekkebygd
Mobil: 412 88 227

E-post: mb789@kirken.no

DAERPIES DIERIE

► Sørsamisk kirkeblad

► Sydsamiskt kyrkblad

► Daerpies Dierie utkommer med fyra nummer per år genom ett samarbete mellan Härnösands stift och Nidaros bispedømmeråd samt med stöd av Sametinget i Norge.

Adress: Sørlandsveien 54,
N-8624 Mo i Rana, Norge
Telefon (mobil): 0047 474 53 902
E-post: dd@samiskmenighet.no

Prenumeration under 2025: 190 SEK.
Avgiften betales når faktura kommer.

Adressändring och prenumeration:

Kontakt redaktør:

dd@samiskmenighet.no

Grafisk form & repro: Verbum AB

Tryck: Pressgrannar AB,
Linköping, 2024

SAMISKA VINJETTER

Orre saernieh: Nyheter

Gieries lohkihj!: Kåra läsare!

Noere almetjh: Barn, ungdom

Guvvie: Porträtt

Doen jih daan bijre: Lite av varje

Guktie ussjedem: Hur jag tänker

Åssjalommesh: Tankar, andakt

Gie jih gusnie årroeminie: Vem och var
Kultuvre: Kultur

Redaktion

Redaktør, Norge:

Einar Sørliid Bondevik,

adress samma som ovan

Ansvarig utgivare, Sverige:

Anneli Hällgren, Härnösands stift,

box 94, 871 22 Härnösand

E-post: anneli.hallgren@svenskakyrkan.se

Redaktionsråd: Birgitta Ricklund,
Sylvia Sparrock, Lisbeth Hotti, Kajsa Åslin, Susanne Karlsson och Bertil Jönsson

Texter och bilder

Material til nummer 1/2026 skickas senast 10 februari till
dd@samiskmenighet.no

Fler samiska texter finns på:

► www.svenskakyrkan.se/

harnosandsstift/

(klicka på Andra språk/Other languages)

► www.svenskakyrkan.se

(klicka på Andra språk/Other languages)

► www.kirken.no/saemien-åålmege

FÖRSTA SIDAN

► Forsidebilde: Oslove juogansiida – Oslo joikekor – deltok sammen med solist Kaja-Regine Bientie under sørsamisk adventsgudstjeneste i Slottskapellet første søndag i advent.

Foto: Per Inge Østmoen

NÖÖRJEN GÆRHKOE

Sveerjen gærhkoe

Sannhet og forsoning på Aarborten Konferanse

Et bortimot fullsatt Sijti Jarnge tok godt imot programmet på Aarborten Konferanse/Hattfjeldalskonferansen 6. og 7. november. Flere fulgte også konferansen på nett siden den ble strømmet direkte. Konferansen tok opp temaet Sannhet og forsoning i forlengelse av Stortingets rapport.

Første dag hadde overskriften *Sannhet: Fornorskning og historie på Helgeland*. Medlem i Stortingets kommisjon Marit Myrvoll gjorde kort rede for Stortingets rapport. Jusprofessor Kirsti Strøm Bull redegjorde for både eldre og nyere rettspraksis i samerett. Forsker ved OsloMet Mikkel Berg-Nordlie belyste samepolitisk historie, og Ragnhild Sparrok Larsen fra Sijti Jarnge presenterte utstillingen Mearan laante gaarvene – mens landet forsvinner, en utstilling som viser både historie og aktuelle problemstillinger.

En utfordring med historie er hvem som forteller og fra hvilket ståsted. Historiker Håkon Hermanstrand tok opp tema rundt historiefortelling. Den som forteller vil alltid ha blindsoner, og måter å fortelle på kan danne mønstre for videre historiefortelling som gjør at blindsoner blir forsterket. Panelsamtalen som avsluttet dagen hadde fokus

Den avsluttende panelsamtalen ble ledet av Mikkel Berg-Nordlie, helt til venstre. De øvrige deltagerne var (fra venstre) ordfører i Vefsn Rune Krutå, professor i samfunnsvitenskap ved Nord universitet Astri Dankertsen, kulturformidler Marianne Ulriksen Kappfjell og professor i rettsvitenskap ved UiT Øyvind Ravna.

Foto: DD/Einar Sørliid Bondevik

på historien, men ble det flere spørsmål om *Hva gjør vi nå?*, noe som hadde fokus på konferansens andre dag.

DET ER regjeringen som har ansvar for å følge opp vedtakene Stortinget har gjort etter rapporten. Kommisjonen la fram flere forslag enn Stortinget har vedtatt, og flere har kritisert vedtakene for kun å omtale språk og kultur og ikke ta tak i forhold som berører rettigheter til land og vann. Det er likevel mulig å ta tak i disse forslagene om det er politisk vilje til det.

Konferansen la ekstra vekt på lokale tiltak. Andre dags overskrift var *Forsoning: Tiltak, ansvar og arbeid framover*, og under panelsamtalen var det spesielt fokus på Helgeland.

Ulike moment som samisk rettssikkerhet, synliggjøring av språk og samisk skilting, tydeligere involvering av hele befolkningen og kjennskap til historien ble nevnt i panelsamtalen. Grunnleggende respekt for hverandre og bevissthet om at minoriteter står i en annen situasjon enn majoriteten er også viktig å ha i tankene.

Foto: DD/Einar Sørliid Bondevik

Daglid leder ved Sijti Jarnge Nils Johan Jacobsen var godt fornøyd med årets Aarborten Konferanse som samlet ble fulgt av over 100 personer på Sijti Jarnge og via direkte-sending på nett.

Spørsmålet om konflikter innad i det samiske samfunnet ble også nevnt. Det er viktig å erkjenne at fornorskingen har rammet ulikt, og at dette gir ulike utgangspunkt.

VEFSN-ORDFØREREN BLE spesielt utfordret på kommunens arbeid med arealinngrep i reindriftsområder. Selv om han ikke angret på utbygginger gjort i Vefsn, fortalte han at kommunen har gjort endringer i sitt arbeid med arealplaner på bakgrunn av erfaringene de har gjort.

Einar Sørliid Bondevik

Inga ändringar efter omvalet till Sametinget

Valet till sametinget i Sverige måste göras om efter att miss-tag begåtts vid det ordinarie valet. Den 5 oktober var det återigen dags att rösta. Små ändringar kan registreras i rösterna, men mandatfördelningen blev som vid första valet.

Antal inkomna vallokalsröster var 2175. Antal icke-godkända vallokalsröster var 5 vilket ger 2170 godkända vallokalsröster.

Antal inkomna brevröster som inkom i tid var 3805. Av dessa

godkändes 3598. Av de 207 brevröster som inte godkändes saknade 59 väljarens namnteckning, 46 personer hade inte klistrat igen ytterkuvertet/röstkortet och 28 saknade valkuvert. 10 väljare hade även röstat i vallokal och deras brevröster sorterades därför bort.

Efter granskning bedömdes antalet giltiga röster vara 5760. Det ger ett valdeltagande på 59 procent. Vid första valet var talet 5936 röster och ett valdeltagande på 61 procent.

Einar Sørliid Bondevik

FAKTA

Antal röster och mandat per parti 2025

(2021 års resultat i parentes)

Parti	Antal röster	Antal mandat
Guovssonásti	1043 (976)	6 (5)
Jakt- och fiskesamerna	2219 (2242)	12 (12)
Landspartiet Svenska Samer	333 (446)	2 (2)
Min Geaidnu/Mijjen Geajnoe	181 (230)	1 (1)
Partiet Samerna	211 (343)	1 (2)
Sámiid Riikkabellodat	1399 (1161)	7 (6)
Vuovdega	374 (517)	2 (3)

Källa: Sametinget.se

ORRE SAERNIEH

Vil endre kirkelig utdanning etter sannhetskommisjonen

Alle store institusjoner som utdanner medarbeidere til Den norske kirke møtte opp til to dager med konsultasjon i begynnelsen av november. Nærmere 70 deltagere var samlet i et godt oppfylt auditorium på Teologisk fakultet ved Universitetet i Oslo.

Kirkerådet i Den norske kirke stod som arrangør av konsultasjonen sammen med flere forsker- og utdanningsinstitusjoner. Utgangspunktet var utfordringen fra Sannhetskommisjonen om at kirke og utdanningsinstitusjonene også har et ansvar i å ta et oppgjør med fornorskningspolitikken. Konsultasjonen viste at det er både ønske og vilje til å gjøre det.

Et av de første spørsmålene som ble drøftet var "Hva slags historieforskning trenger vi?". Det er ganske klart at det er manglende kunnskap i befolkningen spesielt og også i utdanningene. Det finnes allerede forskning om samisk og kvensk historie, en historie som gjerne går på tvers av landegrensene. I responsen ble det drøftet hvordan dette kan bli gjort tilgjengelig i utdanningene. Det er alltid en viss «treghet i systemet» med endringer i pensum, men ny litteratur kan bli gjort tilgjengelig digitalt. Et forslag var også å samarbeide nasjonalt slik at ulike institusjoner fokuserer på ulike tema i sin forskning og deler resultatene.

SELV OM det er mange tema som skal inn i en utdanning, virket det til å være bred enighet om at samisk og kvensk historie og kirkeliv er noe som må inn på grunn-nivå i kirkelig utdanning. Det kan ikke reduseres til et emne bare for spesielt interesserte.

Bibelforskningen var også et tema som ble drøftet. Bibelen kan både fungere koloniserende og frigjørende. Bibelfortellingene kan brukes som ekskluderende slik at tradisjonelle fortellinger blir borte. Men i bibelfortellingene

- Disse dagene har overgått mine forventninger, både i deltagelse, bredde og tema, sa Kirkerådets leder Harald Hegstad ved avslutningen av konsultasjonen. Her helt til høyre sammen med seniorrådgiver i Kirkerådet Berit Hagen Agøy og spesialrådgiver for forsoningsarbeidet i Den norske kirke Tore Johnsen.

Foto: DD/Einar Sørild Bondevik

kan også inspirere til frigjøring og motstand, slik de har gjort blant annet søramerikansk og afrikansk frigjøringssteologi. Med nye lesere får man også nye perspektiv. Utfordringen til "tradisjonell teologi" er om en tar imot nye perspektiv til å lese Bibelen på nye måter.

SAMISKE TRADISJONER gir ikke bare et perspektiv, men har sin grunn i et fullverdig verdensbilde. Dette kan også utfordre teologien slik den blir undervist på lærestedene. Et spørsmål som man ser for seg å arbeide videre med er hvordan man kan romme ulike teologier eller kosmologier i kirka. Fra et majoritetssynspunkt kan det være vanskelig å se egen kultur prege teologien.

Kirkens diakonale arbeid ble også utfordret. Gjennom sin omsorgstjeneste har kirka ønsket å gjøre godt. Men gjennom det

Deltagerne på konsultasjonen ble oppfordret til å skrive ned idéer og ønsker i forsoningsarbeidet innen forskning og utdanning. Og arrangørene fikk god respons.

Foto: DD/Einar Sørild Bondevik

arbeidet har kirka også gjort urett ved å bekrefte makt/avmakts-forhold. Det kan bli en form for «godhetsposering» om man ikke ser til de grunnleggende forhold.

I PANELSAMTALEN som avsluttet konsultasjonen var det bred enighet om at tema som sannhet og forsoning, samisk-kvensk-skogfinsk historie og teologi må få plass i kirkelige utdanning og forskning. Men selv om det er enighet blant på øverste plan i kirka med biskoper og academia, så må dette nå ut på grasrotplan i menighetene. Og det har tatt tid. Etter 40 år med kamp har man omsider fått med utdanningsinstitusjonene. Og så må vi innse og akseptere at vi er forskjellige. «Om tror vi er like, har vi tapt» var et utsagn i samtalen.

Einar Sørild Bondevik

Foto: Emilia Dalén

Försoningens vridmoment

Vad har vridmoment med försoning att göra? En hel del, har jag ofta återkommit till under den tid jag fick möjlighet att följa försoningsprocessen mellan Svenska kyrkan och det samiska folket.

Vridmoment beskriver ju egentligen den kraft i en bilmotor som orsakar rotation och som är en direkt indikator på motorns förmåga att skapa rörelse. Höga vridmoment betyder att motorn kan leverera mer kraft, vilket resulterar i bättre acceleration och dragkraft.

Under min följeforskning har jag ofta stannat upp vid det som skapar rörelse i den försonande processen och det som riskerar att stanna upp den. Om liknelsen tillåts – som ett försoningens vridmoment.

RÖRELSE I en försoningsprocess skapas framförallt av; att offrens sargade minnesberättelser tas emot av förövaren så att skulden läggs rätt, att erkännande för kränkningarna sker samt att ansvaret omsätts i handling. Det kan låta enkelt och kanske självklart, men bakom orden finns ofta erfarenheter som vittnar om stora skador, djup sorg och som kostar på att berätta om. Inte sällan handlar det också om konsekvenser som än idag är högst levande, verkliga och såriga.

Att som förövre ta emot berättelserna, erkänna sin delaktighet och skuld, samt att omsätta sitt ansvar i handling är avgörande för att processen ska kunna fortskrida. När övergrepp skett i dåtid, räcker det inte med att konstatera

”Vi som lever nu behöver ta ansvar för det förövarskap som vi har ärvt och som ofta är högst levande genom de förmåner vi fortsätter att åtnjuta och som har kopplingar till dåtidens kränkningar.

att vi som lever nu inte agerat fel eller inte var inblandade i det som skedde då. Vi som lever nu behöver ta ansvar för det förövarskap som vi har ärvt och som ofta är högst levande genom de förmåner vi fortsätter att åtnjuta och som har kopplingar till dåtidens kränkningar. Det förövarskapet kan egentligen bara brytas genom att vi i nutid bryter de kedjor av förmånsskap som hör samman med dåtidens kränkningar.

SEDAN ÄR det ju det här med förlåtelsen. Den som nästan alla förövre längtar efter. Men just förlåtelsen behöver vi vara rädda om, så vi inte villkorar försoningsprocessen genom att knyta förlåtelsen till försoningens avslut. Om förlåtelse används som kvitto eller bevis på att försoning är genomförd riskerar vi att urholka både förlåtelsens unicitet och frånta offren deras livsviktiga val; att förlåta eller att avstå att förlåta.

Det är viktigt att komma ihåg att det går att försonas utan att avsluta med förlåtelse. Om berättandet ges sin adekvata plats, skulden erkänns och ansvaret blir omsatt i handling – då kan en sådan kraft eller rotation skapas i försoningsprocessen så att möjligheter att både leva med det som hänt och upprättande jämbördighet skapas. Som ett försoningens vridmoment med stor potential!

Ulrica Fritzson

Tidigare följeforskare kopplad till försoningsprocessen mellan det samiska folket och Svenska kyrkan. Uppdraget avslutades 2024 när hon valdes till biskop för Skara stift.

Föreläsningar om samisk andlighet och teologi

Teologiska kommittén har tillsammans med Samiska rådet i Svenska kyrkan under några år arbetat med frågan om samisk andlighet och teologi. Nu har arbetet resulterat i *Marken är helig, Ett samtalsdokument om samisk andlighet och teologi*.

Marken är helig var också en av utgångspunkterna för det rundabordsamtal som samiska rådet tillsammans med teologiska kommittén arrangerade i Umeå den 6-7 oktober.

Under den första dagen hölls nio korta föreläsningar under temat ”Samisk teologi som hållbar kraft” och ”musik som andlighet”. Där medverkade bland annat Tore Johnsen, Einar Sørliid Bondevik, Samuel Hellgren och Gunilla Märak.

DEN ANDRA dagen bestod av tre panelsamtal. I det avslutande samtalet som leddes av Petra Carlsson Redell medverkade bland andra Emelie Hultman, präst i Gällivare församling, Julia Rensberg, ledamot i Kyrkornas Världsråds centralkommitté samt ärkebiskop Martin Modéus.

Filmer från den första dagens program kan ses på Svenska kyrkans webb, där det också finns en digital version av dokumentet Marken är helig.

Lisbeth Hotti

Läs mer: www.svenskakyrkan.se/nyheter/samisk-teologi

Mot vinden – langfilm om en ung reindriftsutøvers kamp

Kinosalen på Storstuggu på Røros var stappfull under premieren på *Mot vinden* under Raasten rastah-festivalen.

Filmen er den første kinofilmen om konflikten mellom reindrift og vindkraft. Filmen følger Nils-Anders Appfjell som er i ferd med å ta over familiens del i Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt og utfordringene som oppstår rundt utbyggingen av vindkraftanlegget på Øyfellet/Vesterfjella i Vefsn.

Filmen er en dokumentar-

film der filmskaper Guri Gunnes Oppegård har fulgt Nils-Anders over flere år. Filmen viser livet ute, til fjells og i reingjerdet, problematikk rundt flytting av rein og avtaler med utbyggere. Det er glimt fra diskusjoner hjemme over kaffekoppen, samtaler med andre i distriktet, telefoner med advokater og glimt fra rettssaken de står i rundt gyldighet eller erstatning for utbyggingen.

Det er også glimt fra Fosen-aksjonene i Oslo der Nils-Anders var en av de mange som reiste ned

for å støtte opp om reindriften på Fosen som ventet på at Høyesterettsdommen skulle iverksettes.

UTBYGGINGEN AV vindkraft på Fosen var også bakgrunnen for at regissør Guri Gunnes Oppegård kom til å lag denne filmen. Tilbake i 2016 var hun oppmerksom på utfordringene knyttet til energi og urfolk med utbygging av vindkraft på Fosen. Som frilans-journalist ville hun gjerne laga en reportasje om det, men fikk som svar at det var "for smalt og lokalt" til at hun

fikk klarsignal til å gå videre. Hennes respons ble da å lage en film.

Som Helgelending oppvokst på Vega var Gunnes Oppegård like i nærheten av Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt. Men hun visste lite om reindriften i sin oppvekst. Hvorfor var det slik? Etter litt forarbeid ble det aktuelt å vende blikket mot Jillen-Njaarke og hun er svært takknemlig for å bli invitert inn i sammenhengen slik at hun kunne lage denne filmen. Det er et møte med en helt annen kultur enn den norske. Området er

FAKTA

Mot vinden – dokumentarfilm

Regi: Guri Gunnes Oppegård
Foto: Dan Jåma og Karl Emil Rikardsen
Musikk: Daniel Herskedal
Klipp: Erland Edenholm
Lyddesign: Håvard Christensen
Colorist: Fredrik Harreschou
Norsk kinodistributør: North Film Distribution v/Anders Tangen
Produsent: Karl Emil Rikardsen Relation04 Media AS

Nå blir filmen gjort tilgjengelig på NRK.

Nils-Anders Appfjell fra Jillen-Nja-arke reinbeitedistrikt sammen med samtaleleder Eva Fjellheim, regissør Guri Gunnes Oppegård og nestleder i Samerådet Ellen-Sara Sparrok. Etter premieren på Røros delte de tanker og opplevelser om filmen og tematikken. Foto: DD/Einar Sørliid Bondevik

”heimen til et helt folk” for å sitere fra filmen. Det er mye å lære, og filmen forklarer ikke alt.

FOR FILMENS hovedperson var det sterkt å se tilbake på det han har vært med på de siste årene.

– Det er godt å kjenne støtte, både fra familie og storfamilie og andre, selv om man også kan kjenne seg alene, sa Nils-Anders Appfjell. Det var flere som kunne kjenne seg igjen i tematikken – og også i hverdagslivet som filmen viser med både alvor og humor. Mange kjenner involvert i denne eller lignende saker rundt om i Saepmie. Selve rettssaken om utbyggingen i Vefsn kommer opp i lagmannsretten mars kommende år.

– Filmen er laget for de som ikke vet noe om reindrift, fortalte Gunnes Oppegård. Appfjell kunne ut fra sin erfaring bekrefte at det er stor uvitenhet om hva reindrift

er i rettssalen og blant politikere. Fra salen ble det også rettet en stor takk for at det «dukket opp» noen som Gunnes Oppegård som kunne formidle kunnskap om reindriften videre på denne måten.

ELLE-SARA SPARROK fra Samerådet rettet også en stor takk til alle som har vært med på å lage filmen. Hun viste til at det er mange som står i en lignende kamp. Filmen viser én prosess, men viser en hverdag som hun håper når ut til mange som ikke kjenner til reindriften hverdag.

Filmen har hatt kinovisninger ulike steder i landet fram til desember. Nå blir filmen gjort tilgjengelig på NRK sine flater i en nedklippt versjon på én time. Filmen skal så senere lanseres internasjonalt i full kinoversjon.

Einar Sørliid Bondevik

Astrid Nordfjell møtte konfirmanter i lavoen der hun fortalte om sin oppvekst og livet på Røros. Fra venstre: diakoniarbeider Bertil Jønsson, Mats Vesterfjell (Kristiansand), Astrid Nordfjell, Mirja Krihke Mortensson Kvistad (Røros) og Vilde Oline Vesterfjell (Trondheim). Foto: DD/Einar Sørliid Bondevik

Første treff for Saemien Åålmege konfirmanter

I høst startet Saemien Åålmege opp med et nytt kull konfirmanter. Men mange aktiviteter og konfirmanter som deltar både lokalt og hos Saemien Åålmege kan det være utfordrende å samle gruppa. På høstens første treff ble vi da tre konfirmanter som møtte sammen med prest, diakon og menighetspedagog.

Det sørsamiske området er stort, og en viktig del av konfirmantåret er å være samen. Vi stod for husholdet selv, og konfirmantene viste stor innsats med

å delta i matlaging og ordning. I undervisningen la vi vekt på å bli kjent – både med hverandre og med stedet vi var kommet til. Det ble også noen turer i nær-området med måltid i lavvo og matpakke i gamme. Vi snakket om det å være kirke i en samisk sammenheng hva det er å være konfirmant. Litt tid for litt spill og lek ble det også, og vi ser fram til å møtes utpå nyåret. Da møter vi konfirmanter fra lule-/pitesamisk område og noen til med sørsamisk tilknytning som ikke hadde anledning til å være med nå.

Nu finns den sydsamiska psalmboken **SAALMEGÆRJA** att beställa från Svenska kyrkans webbutik. **Pris: 200 SEK**

webbshop.svenskakyrkan.se/sydsamisk-psalmbok

Svenska kyrkan

GUVVIE

Bo Lundmark

Berättaren vid elden

Dimman ligger som ett tunt täcke över sjöns vatten när vi möts denna kyliga höstmorgon i församlingshemmet i Funäsdalen. Det är sent i oktober, men ännu både frost- och snöfritt. Diakon Elisabeth Mårtensson har släppt in mig en stund i förväg, bjudit på värmande kaffe och visat mig runt i lokalerna innan Bo Lundmark kliver in genom dörren.

Med famnen full av egen-skrivna böcker och i handen sin slitna vandringsstav, vittnar hans uppenbarelse om ett liv av reflektion och folkbildning: i kall, som pilgrim och vid lägereldens delande.

Bo har kallats för bland annat nomadpräst, poet, forskare och författare, men kanske är det som berättare vid elden – där människor och samtal om tro och liv möts – som hans gärning bäst förstås. Och när han lutar staven mot väggen och lägger böckerna på bordet är det som om hela hans pilgrimsresa kommer in i rummet.

BO FÖDDES 1944 i Björkland, Malå församling och växte upp i Tärna. Familjen bodde nära morföräldrarna i en fjällbygd där naturen och stillheten men också bibelordet var en självklar del av livet. Det var en barndomsmiljö som starkt kom att prägla hans livssyn och tro och som kom att bli avgörande för hans kallelse till präst. Framför oss på bordet ligger en samisk psalmbok i skydd av ett renskinnssomslag, broderat med tenntråd, Bo håller psalmboken i sin hand och berättar:

– Bilderna från det inre framkallningsrummet kommer när man som minst väntar det. Det var en dag då det sista jag råkade höra innan jag skulle gå ut med

hunden, var någon som citerade från tjugotredje psalmen i Psaltaren. Men hunden var otålig så jag hann inte höra så mycket. Men det märkliga ändå var att jag fortsatte höra psalmen på promenaden men då med mormor Bedas stämma, hon som läste den ofta inför helgen.

– Hur kom det sig att det blev min lott att läsa samma ord om och om igen – om än kanske inte på samma sätt som mormor? Och så kommer då minnet fram av en kalvmärkning därhemma när jag gick realskolan. Det var just på den tiden, så långt tillbaka på 1950-talet. En av de äldre nomaderna hette Abraham och han brukade ibland övernatta hos morföräldrarna när han kom från fjället. Abraham sa att nog skulle jag få en kaffetår och karva av renbogen, men först skulle jag dela ett Guds ord med dem runt elden. Jag slöt ögonen och bad om Guds hjälp och då blev mormor räddningen. Jag både såg och hörde henne framför mig när hon läste psaltarpsalmen – så jag läste långsamt efter henne, ord för ord. Och efteråt sa Abraham – ”Tack ska du ha, troligtvis blir du präst!”

DE ORDEN följde Bo i tankarna som efter teologistudier i Uppsala prästvigdes 1968, först till tjänst i Jukkasjärvi, en plats där kyrkan står som en pärla vid Torneälven. Här mötte han åter den samiska kulturen på nära håll och insåg att kyrkan hade mycket att lära. Senare blev han vida känd som

Bo Lundmark är känd som mycket, bland annat berättare och författare.

Foto: Susanne Karlsson

”Som kyrka bygger vi hela tiden relationer och försöker ständigt berika familjegemenskapen.

kyrkoherde för alla samer i Sverige, en tjänst som han hade under åren 1979–1991. Han blev sedermera kyrkoherde i Tännäs-Ljusnedals församling och är nu sedan länge bosatt i Funäsdalen tillsammans med sin hustru Kajsa som varit lärare i byn, där han fortsatt att vara en närvarande röst i kyrkan och samhället – egentligen pensionerad men alltså i tjänst när det efterfrågas.

– Nog är det märkligt, hur mormor hjälpte mig den gången. Och hur det sen blev. Man slutar aldrig att vara präst, sammanfattar han sin syn på kallet, som han ser som ett livslångt ansvar.

Bo tar upp staven och berättar att det är en gåva han tidigt fick från en nomad som bodde i Abisko, ett fint välkommet i form av en snidad stav av fjällbjörk. Högst upp den mjukt rundade kåsan som tillåter honom hämta vatten ur bäckar utan att ta av sig ryggsäcken.

– Så många munnar vatten jag druckit ur den. Många gånger när jag tar på mig skorna i hallen så påminner mig staven om ett uppbrott eller en ankomst någonstans.

Den benvita präststaven har varit hans följeslagare sedan dess som dagligen påmint honom om den gode herden själv. Den kom att bli en oskiljaktig del av Bos identitet som nomadpräst.

BO LUNDMARKS livsgärning har präglats av rörelse – både geografiskt och andligt. Som präst har han vandrat otaliga mil mellan fjällvisten, hållit gudstjänster på

>>

Björkstaven är en tidig gåva från en nomad i Abisko. Bo har druckit många munnar vatten ur den.

Foto: Susanne Karlsson

» samiska och mött människor vid köksbord, i kåtor och vid lägereldar. Även om Bo på den tiden inte själv kände till sin släkts samiska arv så växte han upp i en miljö där det samiska språket och kulturen var självklart närvarande i samhället. Likaså var det samiska förhållningssättet till naturen där skapelsen är helig och varje rörelse ses som bön. Hans vandrande ödmjuka livsgärning visar på en levande kyrkosyn som söker Gud just genom den rörelsen – en form av levd teologi där varje möte, varje vandring, varje berättelse är av betydelse för helheten.

ETT KALL som väcktes tidigt hos Bo var just engagemanget kring skapelsen. Studiekamrater i Uppsala som kom från liknande norrländska omständigheter, svetsades samman utifrån engagemanget kring klimatet och naturen – och då främst kampen för Vindelälven som under 1960-talet hotades av utbyggnad.

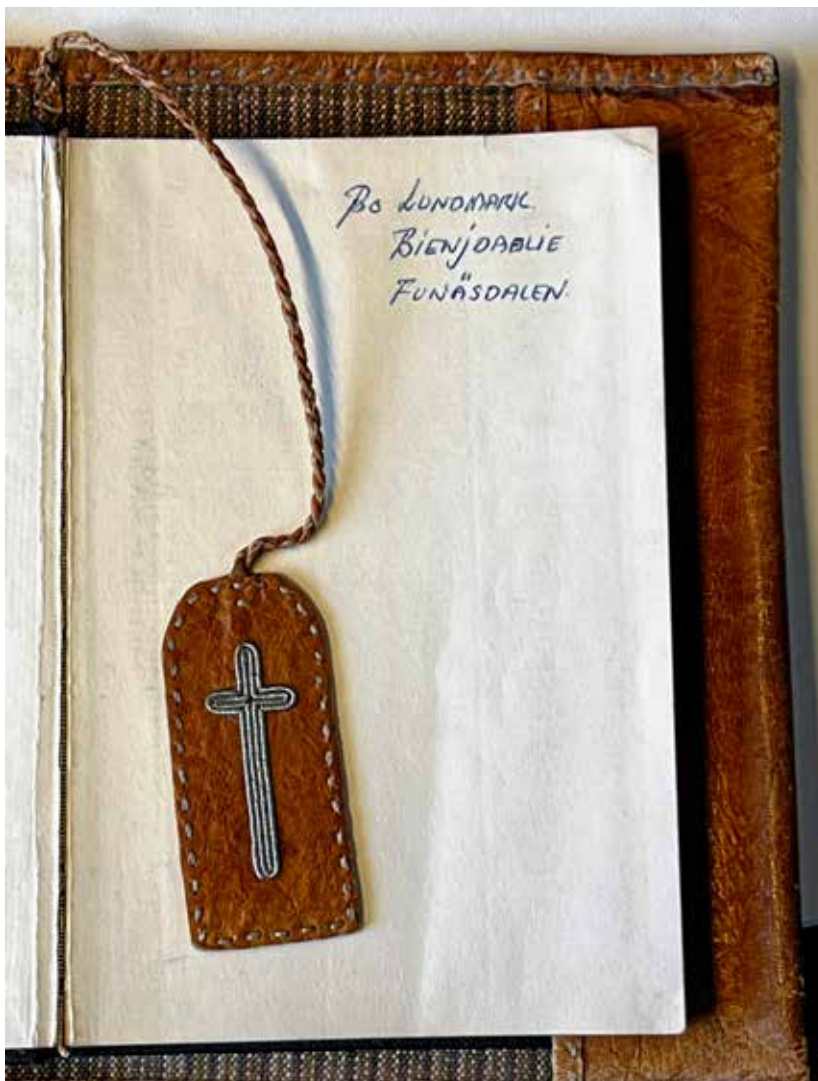
– Det är inte en överdrift att säga att den fritid vi hade, den ägnade vi åt Vindelälven.

Kampen ledde så småningom till seger då älven fredades 1970. Numer är den både upphöjd till nationalälv och området runt utsett till biosfärområde genom UNESCO.

– Jag har onekligen fått fira många gudstjänster i Guds största tempel. Jag tänker på en jag aldrig hann träffa. Han hette Jon Fjällgren och var från Anådalen i Mittådalens sameby och var andligt sett litegrann av en människa som hjälpte många i dessa fjäll och dalar, han uttryckte det så: ”Här är Guds största och härligaste tempel, där vindlar vatten och vågor är hans präster och tjänare.”

Citatet berör den anda Bo menar fortfarande är kännbar i fjällvärldens miljöer och som kan tala till den som är öppen för dess närvaro. Han pekar på att relationen mellan människorna och skapelsen är brusten och att det är hög tid att vi försöker återerövra något av det förhållningssätt den samiska kulturen visar oss.

ATT VARA nomadpräst innebar mer än att predika. Det handlade om att bygga broar mellan kyrkan och en kultur som länge varit marginaliserad och förtryckt. Under tolv år var han samernas kyrkoherde och Bo förstod tidigt att språket är en bärare av tro, därför höll han gudstjänster på samiska och

Psalmboken är nära Bo Lundmark. I hans egna texter återkommer naturen som bärare av det heliga. Psalmbokens omslag är gjord av Berit Nilsson från Djupfors nära Ammarnäs.

Foto: Susanne Karlsson

”Det kanhända viktigaste jag lärt mig från människorna jag mött längs stigarna, är lyhördheten för skapelsens tilltal. Många har tappat den förmågan, men jag tror att lyhördheten går att återta.

arbetade för att stärka det samiska kyrkolivet. Hans arbete har lagt grunden för mycket av det samiska kyrkoliv som idag sker i Svenska kyrkan. Det var ett pionjärarbete – och ett uttryck för respekt. 1980–1990-talen var en tid av förändring där samiska rättigheter började uppmärksammas och där kyrkan förberedde sig för en försökningsprocess som än idag pågår.

Bo Lundmark har varit en

viktig röst i Svenska kyrkans försöningsarbete med det samiska folket. Han har deltagit i samtal, ceremonier och skrifter som lyfter fram kyrkans historiska skuld och framtida ansvar. Men hans bidrag är inte främst strukturellt – det är berättande, närvarande, läkande. För honom är försöning inte en punkt, utan en vandring. I det här viktiga arbetet är Bo Lundmark en röst för dialog och förståelse och menar att kyrkan själv måste sätta sig ned vid lägerelden för att lyssna – inte bara tala. För honom är kyrkan inte en byggnad utan en närvaro, ett möte. Lägerelden är här en symbol för gemenskap, berättande och helighet. Det är där vid elden som tro förmedlas – genom delandet av berättelser, närvaro och värme.

I DEN andan har Bo arbetat inte bara som präst utan även som författare om samisk kultur och om kristen tro. I hans texter återkommer naturen som bärare av det heliga. Han skriver om fisket, kaffekoket, mötet med björn – ja, allt som uttryck för Guds närva-

ro. Det är en poetisk teologi där fjäll, fåglar och årstider men också respekt för språk och kultur är en del av evangeliet. Genom sitt författarskap har han öppnat dörrar för människor som vill förstå samspelet mellan kyrkan och den samiska kulturen, med texter som är levande, fyllda av vittnesbörd från fjällvärlden.

– Det kanhända viktigaste jag lärt mig från människorna jag mött längs stigarna, är lyhördheten för skapelsens tilltal. Många har tappat den förmågan, men jag tror att lyhördheten går att återta.

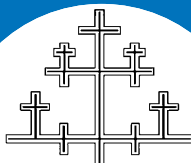
Här, i det karga Härjedalska landskapet där himlen möter fjäll har Bo Lundmark funnit sitt hem, även om hans liv fortsätter att gå i pilgrimens fotspår. Mitt möte med honom lämnar en djup känsla av ödmjukhet – vad kan jag/vi lära av Bo Lundmarks gärning? Kanske att kyrkan inte främst ska förstås som en plats, utan som en härvarande närvarande rörelse i nuet. Hans liv och formuleringar erbjuder vägledning. Hans poetiska teologi, hans berättande, hans närvaro – allt detta kan inspirera en kyrka som vill vara rotad, rörlig och lyssnande. Kanske är det vid elden, i berättelsen, i vandringen, som framtidens kyrka tar form. En lägereldskyrka som är mer än en symbol – en praktik.

VÅRT SAMTAL går mot sitt slut, hans händer fattar om psalmbooken, men i stället för att sjunga någon av psalmerna i den så delar Bo en psalm som han just har skrivit och kallar för Härjedalens höstpsalm:

*Nu målar Gud sin stora sal, på myr och mo i fjäll och dal, med många färger sköna.
Där brinner björken gul och röd, där lyser hedens varma glöd, runt enebusken gröna.
Se Rogens vågor hög och vit. Hör Ljusnan spela höstlig svit, med flöjter och med fela.
Då samlas trastarna till flykt, från sommarns reden som de byggt, åt ungarna att dela.
Snart Helags står i vinterns skrud, och Hamra klär sig som hans brud i norrsken utan like.
O Gud låt livets höst bli sång, till dig som lovat att en gång, ta mot oss i ditt rike.*

(melodi Sv. Psalm 200)

Susanne Karlsson

SPRÅKSPALTEN

Aelkieh saemiesticdh!

Begynn å snakke sørsamisk!

Her kommer litt ”starthjelp” for deg som vil begynne med sørsamisk språk. Det er lett å lære litt, og litt er mye mer enn ingenting. Så sett i gang – aelkieh saemiesticdh!

Ord og uttrykk:
Maam darjoeminie? = Hva gjør du?
Manne byöpmedeminie = jeg spiser
Manne vuejieminie = jeg kjører
Manne laavloeminie = jeg synger
Manne soptsesteminie = jeg snakker
Manne äsesteminie = jeg handler

Manne beapmoeh jurjehteminie = jeg lager mat
Maeliestidh = Å ha måltid
Manne bårrestohteminie = Jeg er sulten
Manne sijhtem byöpmedidh = Jeg vil spise

Maam sijhth? = Hva vil du ha?
Manne sijhtem... = Jeg vil ha...
Manne gojhkelovveminie = Jeg er tørst
Manne edtjem jovkedh = Jeg skal drikke.

Man njaelkies = Så godt
Manne gallanamme = Jeg har blitt mett.
Vuajnah tjihekdh! = Vær så god og sett deg!
Vuajnah byöpmedh! = Vær så god og spis!

Gudtsien beapmoej åvteste = Takk for maten
Duelie = Vær så god

Naina Jåma

Åarjelsaemien vierhtiesaåfoe

Viktig prenumerera för att kunna fortsätta läsa DD

Från och med nästa år kommer *Daerpies Dierie* inte längre att kunna delas ut som bilaga till *Kyrkans Tidning*. Det innebär att både gamla och nya läsare välkomnas att teckna en prenumeration.

Förändringar i *Kyrkans Tidnings* produktion har fått konsekvenser för möjligheten att skicka med bilagor till avgränsade stift.
– Jag är ledsen att vi inte längre kan sprida *Daerpies Dierie* inom Härnösands stift på det sätt som vi gjort i många år. Det har varit en bra möjlighet för oss att sprida tidningens intressanta och viktiga innehåll, säger ansvarig utgivare Anneli Hällgren, stifts-

direktor i Härnösands stift.
– Du som inte längre får tidningen via *Kyrkans Tidning* är nu istället varmt välkommen att teckna en prenumeration på *Daerpies Dierie*, för fortsatt givande läsning, fortsätter hon.
Daerpies Dierie kommer ut vid fyra tillfällen per år och innehåller nyheter och reportage med fokus på sydsamiskt kyrkoliv och kultur. En prenumeration kostar 190 kronor per år.

Kajsa Åslin

Anmälan om prenumeration: Via e-post till dd@samiskmenighet.no

ARRANGEMENTSKALENDER

Daerpies Dierie ønsker å presentere en oversikt over kommende aktiviteter og arrangement i bladet.

Har du noe du gjerne vil ha presentert, noe andre kan forberede seg til eller melde seg på? Send epost til eb788@kirken.no. Skriv Kalender/DD i emnefeltet (ämnesraden).

Januar 2026

- 16 jan. Teaterforestillingen *Ursakten – Sii bivde ánda-gassii*, Stora kyrkan Östersund.
- 20 jan. Teaterforestillingen *Ursakten – Sii bivde ánda-gassii*, Dorotea kyrka.
- 22 jan. Teaterforestillingen *Ursakten – Sii bivde ánda-gassii*, Ströms kyrka.
- 24 jan. Teaterforestillingen *Ursakten – Sii bivde ánda-gassii*, Stuguns kyrka.

Illustration: Giron Sámi Teáhter

- 27 jan. Teaterforestillingen *Ursakten – Sii bivde ánda-gassii*, Ovikens gamla kyrka.
- 29 jan. Teaterforestillingen *Ursakten – Sii bivde ánda-gassii*, Svegs kyrka.
- 31 jan. Teaterforestillingen *Ursakten – Sii bivde ánda-gassii*, Offerdals kyrka.

Februar 2026

- 12.-15. Konfirmantleir Saemien Åålmege og lule-/pitesamiske konfirmanter, Aarborte/Hattfjellidal

Mars 2026

- 20.-23. Kirkemøte Den norske kirke, Trondheim

Följ sydsamiskt kyrkoliv och kultur – teckna en prenumeration på Daerpies Dierie

Tidningen kommer ut med fyra nummer per år. En prenumeration kostar 190 kr/år.

Vill du prenumerera?

Mejla redaktören: dd@samiskmenighet.no

Ange namn och postadress, för leverans av tidningen.

Ange även e-postadress för fakturan.

ORRE SAERNIEH

Saemien Åålmege har nådd myndighetsalder

- Biskopene Finn Wagle og Tor Singsaas var fødselshjelper, døpte og konfirmerte Saemien Åålmege. Nå har menigheten nådd myndighetsalder, sa Nidaros biskop Herborg Finnset i sin hilsen på 10-årsjubileet som ble markert under Saemien Åålmege familiesamling.

Saemien Åålmege er en av to kategorialmenigheter i Den norske kirke. En kategorialmenighet er en menighet i tillegg til den lokale menigheten. Den er ingen erstatning, men bidrar med større kompetanse og fokus til støtte og glede for både lokale menigheter og i dette tilfellet den sørsamiske befolkning. Den andre kategorialmenigheten er Døvekirken. Men neste år kan det bli en tredje menighet bli opprettet: Lule- og pitesamisk menighet. Her har Saemien Åålmege vært til inspirasjon.

- Saemien Åålmege er til inspirasjon for Saepmie. Her har barn og unge fått leke og lære om sin samiske identitet, sa sametingsråd Paul Bendikk Jåma i sin hilsen. Han understreket viktigheten av å bygge gode møteplasser, og lovte at Sametingsrådet fortsatt vil se og heie på Saemien Åålmege.

MAY JØNSSON er leder for Samisk kirkeråd.

- Jeg hadde ikke vært her jeg er nå uten Saemien Åålmege, sa hun og takket for arbeidet som er gjort for barn og unge, møtepunkt og samlinger for familier og eldre. Menigheten er synlig for mange, er til stede for mennesker og kan også utfordre andre menigheter og organer i kirka.

Hvert år inviterer Saemien Åålmege menighetens medlemmer til en helg for hele familien. I år var samlingen lagt til Snåsa, og programmet både lørdag og søndag foregikk på Saemien Sijte. Fredag kveld var man samlet på Snåsa hotell for en gjennomgang av årets aktiviteter i menigheten, kaffe og prat. Ungdommene hadde sin egen samling parallelt.

Historien var tema lørdag. Tore Johnsen snakket om viktigheten

"Daanelse, svermeri og hemmelige kunster" var Morgenbladets kommentar 6. april 1836 til den samiske vekkelsen på Helgeland som Håkon Hermanstrand fortalte om.

Foto: DD/Einar Sørli Bondevik

av bevissthet rundt historien når man arbeider med forsoning. Han tok utgangspunkt i den grundtvigianske bevegelsen og dens virke i Trøndelag. Grundtvig satte kulturer på ulike nivå, og samisk kultur var underlegen den nordiske. Dette påvirket forholdet mellom nordmenn og samer i negativ retning.

Håkon Hermanstrand delte fortellinger om predikanter og vekkelse i sørsamisk område der samer selv var de aktive. En av disse var Marie Stengel/Finnskog (1851-1927). Hun var et av barna i Røros-området som ble satt i en norsk familie for å bli "god nordmann". Men i voksenalder var hun tydelig bevisst sin samiske identitet. Fra 1890 av reiste hun rundt som sangevangelist med kristelig forkynnelse og holdt foredrag om avholdssaken og "lappernes fortrykte stilling". En annen predikant var Henrik Severin Liljestrand/Vassenget (1868-1952) fra Gaske-laante (Verdal/Meråker). Begge disse deltok på landsmøtet i Trondheim i 1917.

En annen historie er vekkelsen i Rana/Hemnes-området i 1835-36

De unge hadde egne programposter i løpet av familiehelga. Men gode kaker var for alle. Her er det Kasper Kvittfjell Åhrén som nyter en kakebit.

Foto: DD/Einar Sørli Bondevik

Menigheten feiret søndagens gudstjeneste rundt ildstedet på Saemien Sijte.

Foto: DD

der samer, men også nordmenn ble med. Vekkelsen ble aktivt motarbeidet av presten Ivar Anker Heltzen som ikke satte pris på "daanelse" som også kan ha preg med noaidens ekstase og fortellinger om åndelige reiser. Vekkelseren døde ut i Rana/Hemnes, men kan ha vært en del av den samme bevegelsen som Milla Clements-datter var en del av og som (trolig) var den som veiledet Lars Levi Læstadius til hans store opplevelse.

FAMILIE- OG jubileumsfeiring- en innhold for øvrig teater for de yngre - Kajsa i stjernene med Emma Joma Rustad - og for de voksne - ASAP (As slowly as possible) fra Åarjelhsaemien teatere. Lørdag kveld ble det servert festmiddag, og søndag feiret menigheten gudstjeneste - begge deler på Saemien Sijte. Biskop Herborg deltok hele helgen og uttrykte ønske om å arbeide sammen med menigheten for å fortsette arbeidet med å gjøre samisk synlig og nærværende i hele det sørsamiske området.

Einar Sørli Bondevik
Prest i sørsamisk område

Kyrkomötet består av 251 ledamöter från hela landet. De 11 ledamöter som representerar Härnösands stift mandatperioden 2022-2025 syns här samlade med sin biskop i två bänkrader.

Foto: Magnus Aronsson

Urfolksrätten skrivs in i kyrkans regelverk

Från och med januari 2027 får urfolksrätten ökad tyngd i Svenska kyrkans skogsförvaltning. Det gäller för såväl renskötselrätten som samers rätt att utöva sina andliga och kulturella traditioner på marker där de traditionellt verkat.

Kyrkomötet är Svenska kyrkans högsta beslutande organ som sammanträder varje höst i Uppsala. Vid årets sammanträde tog kyrkomötet beslut om flera ändringar i kyrkans regelverk, kyrkoordningen.

– Dagens beslut är historiskt och stärker kyrkans ansvar för skapelsen. Jag är glad över att vi nu tydligt lyfter fram biologisk mångfald, klimatnytta och andliga värden som centrala i vårt skogsbruk. Att vi skriver in respekt för urfolksrätten i kyrkoordningen gör att vi tar ansvar för relationen till samerna, kommenterade ärkebiskop Martin Modéus, direkt efter kyrkomötets beslut.

EN HELT ny bestämmelse som tydliggör respekten för urfolksrätten införs i kyrkoordningen. Bestämmelsen innebär att stift

i norr ska vidta särskilda åtgärder i markförvaltningen för att främja renskötselrätten och koncessionsrenskötseln, samt även den rätt urfolk har att utöva sina andliga och kulturella traditioner i områden där de traditionellt har bott och verkat.

I bestämmelsen ingår att den urfolksrättsliga principen om fritt och informerat förhandssamtycke (FPIC) ska tillämpas vid markåtgärder som har en direkt och betydande påverkan för renskötselns bedrivande. Det innebär att de samebyar som kan komma att beröras av åtgärder ska ha möjlighet att påverka beslutsprocessen – inte enbart delta eller bli hörda.

I KYRKOMÖTETS debatt befarades att formuleringen om ”direkt och betydande påverkan” för FPIC:s tillämpning, är en försvagning jämfört med förslaget från kyrkans skogsutredning. Wanja Lundby-Wedin, första vice ordförande i kyrkostyrelsen, förtydligade att kyrkomötets beslut är likalydande med utredningen på den punkten.

– Det är inte så att vi vill begränsa utredningens förslag, framhöll hon.

Hur tillämpningen av FPIC ska gå till i detalj, kommer att utarbetas i dialog med samiska företrädare under det kommande året.

– Det är viktigt att samerna verkligen får ett reellt inflytande, betonade Wanja Lundby-Wedin efter att beslutet fattats.

ANDRA NYHETER i regelverket införs redan i januari 2026. Det gäller de fyra hållbarhetsdimensioner – andlig, ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet – som ska balanseras i markförvaltningen. De fyra dimensionerna är jämbördiga och odelbara.

Det innebär att förvaltningen ska värna och främja flera värden samtidigt: andliga värden, biologisk mångfald, kulturmiljö, klimatnytta, ekosystemtjänster i övrigt, social välfärd och uthållig totalavkastning.

Utifrån de nya bestämmelserna i kyrkoordningen har stiftens utarbete verksamhetsnära mål för förvaltningen. Kyrkostyrelsen ska å sin sida utveckla tillsynen av stiftens förvaltning till att omfatta både samråd och uppföljning.

Kajsa Åslin

Samernas Väl gick framåt i kyrkovalet

Kyrkovalet blev en succé för nomineringsgruppen Samernas Väl i Jokkmokks församling. För första gången fick de egen majoritet i kyrkofullmäktige. I valet till stiftsfullmäktige i Härnösands stift plockade flera mindre grupper nya röster.

Samernas Väl har ställt upp länge i det lokala kyrkovalet men aldrig tidigare fått så stor andel av rösterna. När alla röster räknats visade det sig att över hälften av väljarna hade lagt sin röst på nomineringsgruppen. Det innebär att gruppen får åtta av de 15 mandat i kyrkofullmäktige i Jokkmokk, ett mandat mer än i det förra kyrkovalet.

– Nu ska vi lyssna på vad väljarna säger, vad de tycker att vi ska driva, säger Karin Vanna, ordförande i Samernas Väl, i en intervju i Sveriges Television.

NÄR RÖSTERNA i kyrkovalet i hela landet räknats stod det klart att 19 procent av de valberättigade medlemmarna gått till valurnorna, en liten ökning mot det förra valet. På nationell nivå, i kyrkomötet, behåller Socialdemokraterna sin ställning som den största nomineringsgruppen, med 71 av 251 mandat.

Även regionalt i Härnösands stift, i valet till stiftsfullmäktige, fick Socialdemokraterna flest röster och tilldelas 22 av de 59 mandat. Därefter följer Centerpartiet och Politiskt obundna i Svenska kyrkan med nio respektive åtta mandat. Av de tolv nomineringsgrupper som tar plats i stiftsfullmäktige de kommande fyra åren är tre nya: Himmel och jord, Alternativ för Sverige och Fria Liberaler i Svenska kyrkan tillkommer med ett mandat vardera. De gröna i Svenska kyrkan plockade nya röster i valet och ökade sina mandat från ett till tre.

Kajsa Åslin

Ovikens församlings barngrupp deltog med bilder de själva hade skapat.

Foto: Ann Kristin Solsten

Höstvinter invigt i Arådalen

Söndagen den 26 oktober invigdes den sjätte konstinstallationen i det samiska konst- och historiprojektet *Åtta årstider* i Arådalens kapell. Denna gång var det årstiden Tjaktjedaelvie – höstvinter som stod i fokus, och omkring 50 personer hade tagit sig till fjällkapellet för att delta.

Projektet *Åtta årstider*, som inleddes 2024, har som mål att synliggöra samisk kultur och historia genom konst, berättelser och aktiviteter kopplade till rensköt-selårets åtta årstider. Initiativet är en del av Svenska kyrkans försörningsarbete efter den offentliga ursäkt som gavs till det samiska folket 2021, och har sin utgångspunkt i Arådalen, ett område rikt på samisk historia och kulturarv.

Invigningen av Tjaktjedaelvie hölls i samband med en gudstjänst ledd av Christin Sundvisson.

Själv framförde jag sägnen om samekvinnan Gunnil, som under dramatiska omständigheter födde ett barn i en snöstorm under sin vandring mellan Glen och Oviksbygden, en höstvinterdag för mycket länge sedan. Både Gunnil och barnet frös ihjäl, och stenen de hittades bakom fick senare, enligt sägnen, namnet Gunnilstenen.

EN SKILLINGSVISA om Gunnil, skriven av Ann-Kathrine och Linn Aldberg, framfördes av Hanna Wasara Larsson och Anders Nilsson, och själva konstinstallationen var denna gång skapad av Malin Karlsson och dottern Alva, med fotobakgrund från Luvlietjahkh, Oviksfjällen, fotograferad av under-tecknad.

Efter gudstjänsten serverades en höstvinterinspirerad lunch med wrap fylld med suovas och renskav, lingonsås och inlagd rödlök, samt kaffe och kakor. Denna gång

Detaljer från installationen visar samekvinnan Gunnil och hennes barn bakom Gunnilstenen.

Foto: Ann Kristin Solsten

Arådalens kapell samlade omkring 50 deltagare vid invigningen av Tjaktjedaelvie.

Foto: Ann Kristin Solsten

var det Mona Dyrøy som stod för maten.

Evenemanget innehöll även inslag från Ovikens församlings barngrupp och en konfirmandgrupp, där de yngsta hade skapat bilder inspirerade av årstiden och sägnen om Gunnil. Detta understryker ett av projektets mål, att nå barn och unga, och stärka samisk identitet och kunskap i lokalsamhället.

PROJEKTET *Åtta årstider* har tidigare presenterat installationer för vårvinter, vårsommar, sommar, höst och vinter, och med Tjaktjedaelvie är nu sex av åtta årstider färdiga. Genom konst, berättelser, musik och mat vill projektet bygga broar mellan kulturer och ge samisk historia en tydlig plats i kyrkorummet och i landskapet runt Arådalen.

Ann Kristin Solsten

- Eg er svært takknemleg

Årets vinner av Sørsamisk kulturpris er tydeleg på at han er svært glad for heideren han vart tildelt under Raasten rastah-festivalen på Røros. Leif Elsvatn har gjennom sitt arbeid både formidla og dokumentert forteljingar og kulturhistorie i tillegg til politisk arbeid lokalt og på Sametinget.

Leif Elsvatn har heimen i Aar-borten tjelte/Hattfjelldal kommune. Heimlassen er ved Elsvatn, eller Aales-jaevrie – eit fredeleg (rovdyrfritt) område. Der vaks han opp på gard i det vi kan kalle eit «samisk bondemiljø».

– Vi hadde ikkje rein sjølv, men et par generasjonar før meg hadde familien sytingsrein. Ordninga med sytingsrein var vanlig i området fram til 1920-/30-tallet. Reinen gav mjølk, ost og kjøt. I bytte fekk reindriftssamane arbeidshjelp ved kalvmerking og slaktetid, fortell Elsvatn. Sjølv ordna han skohøy i unge år som tilskott til bytehandel med reindriftssamane.

Elsvatn tok lærarutdanning på Nesna og var ferdig der i 1975. Etter det var han lærer i Grubben

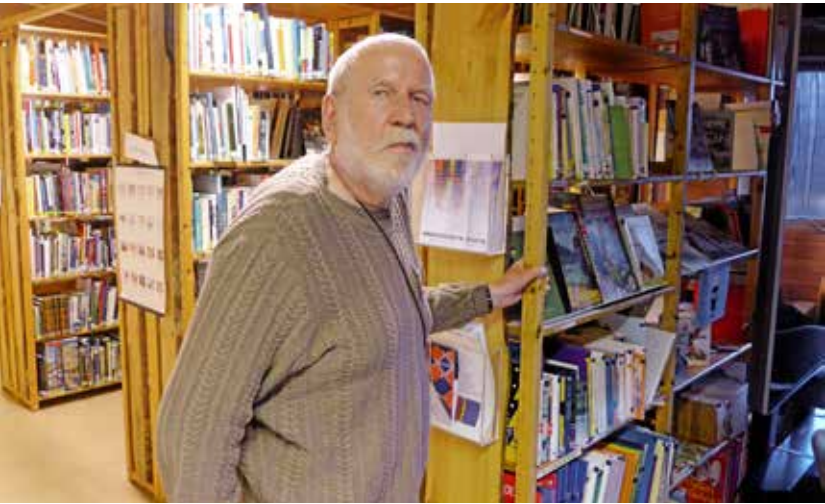
i Hattfjelldal i fem år før han var 12 år på Sameskolen. I 1981 var han saman med Arne Appfjell på registrering av samiske kulturminne. Arne Appfjell var ein god forteljar og hadde mange historier frå området.

– Interesse for samisk historie kom for alvor i tida på lærarskolen. Og særskilt Arne Appfjell og Sigbjørg Bergli hadde mange forteljingar, sier Elsvatn. Forteljingane frå disse to samt andre forteljarar frå nærområdet vart til boka Sørsamer forteller som kom ut i 1988. Dette var den første av fleire bøker som Elsvatn har bidrege til.

BOKA Samene i Susendalen bygger på tsjekkaren Václav Marek sitt manuskript med forteljingar og fotografi. På oppdrag frå Hattfjelldal kommune redigerte Elsvatn boka som kom ut i 1992. Boka bygger på intervju frå Marks tid i Susendal i 1933–1948.

– Vi har mykje å takka Marek for, meinar Elsvatn.

Det har kome mange artiklar frå Elsvatn, dei fleste publisert i årbøker som Årbok for Helgeland eller Far etter fedrane (Årbok for

Leif Elsvatn står bak mange bøker og artiklar som formidlar sørsamisk historie i området rundt Hattfjelldal og Vefsn. Både sameskolen og kultursenteret har hatt glede av innsatsen hans over mange år. Foto: DD/Einar Sørliid Bondevik

En takknemleg mottakar av Sør-samisk kulturpris 2025 saman med representantar frå juryen. Frå venstre: Toini Bergstrøm (Aejege), prisvinnar Leif Elsvatn, Nils Johan Jacobsen (Sijti Jarngje), Hanne-Lena Wilks (Gielem nastedh) og Elen Kristina Utsi (for Birgitta Fossum, Saemien Sijte). I tillegg har Berit Ellen Gaino Jáma (Gielieaernie) vore i juryen. Foto: Saemien sijte

Vefsn, Grane og Hattfjelldal). Han har òg gjort eit stort arbeid med bygdebøker og anna lokalhistorie som jubileumsboka då Sameskolen i Midt-Norge feira 50 år i 2001. I ti års tid var Elsvatn òg leiar ved Sijti Jarngje, det sørsamiske kultursenteret i Hattfjelldal.

– Hattfjelldal er på mange måtar et produkt av fornorskingstida, fortell Elsvatn. Gjennom sitt arbeid har han lagt ned en stor innsats for å synleggjera den samiske historia i området og som han sjølv vaks opp med. Og for det arbeidet fekk han tildelt Sørsamisk kulturpris 2025 som den første vinnaren frå den nordlegaste delen av det sørsamiske området.

Einar Sørliid Bondevik

Språket synliggjord genom psalmsång

Under oktobermånad har Orre-staaren Saemiesibrie genomfört aktiviteter med psalmsång för att synliggöra samiska språket. Under två dagar tränades en grupp medlemmar från sameföreningen till att under ledning av Ewerth Rickardssons sjunga utvalda psalmer.

Själévads församling fick vetenskap om vår aktivitet och frågade om vi ville vara med vid kyrkans aktivitet "Kulturnatta", som sedan länge var planerad vid just denna helg då vi hade vår workshop. Vi tackade för inbjudan och förberedde oss. Ewerth Rickardsson fick ytterligare en möjlighet under kvällens program att leda fler till att sjunga psalmer med oss.

Sista dagen i Samiska språkveckan hade sameföreningen lovat Graninge församling att komma och inspirera till en samisk gudstjänst. Tillsammans med församlingsprästen Pär-Jonas Odelberg bjöd vi in Karin Rensberg Ripa till att arbeta med sameföreningen samt deltagare från församling som visat intresse. Vi tränade uttal i samiska språket och de psalmer som vi ville skulle sjungas i kyrkan.

MED GLÄDJE skapade vi tillsammans en vacker gudstjänst med samisk textläsning och psalmer på syd- och nordsamiska. Vid kyrkkaffet serverades hemgjorda renklämmor och kaffe.

Som avslutning för dagen fanns

Från vänster: Prästen Pär-Jonas Odelberg, Margareta Bohman, Karin Rensbergs Rip, Roland Persson, Kantor BIA från Graninge församling, Kyrkvärd Rose-Marie Eliasson, Birgitta Ricklund, Britt-Marie Törnqvist och Ella Maria Bergvin. Foto: Birgitta Ricklund

tid för besökarna att visa personliga samiska saker och med Karin Rensberg Ripas hjälp sattes samiska ord på sakerna.

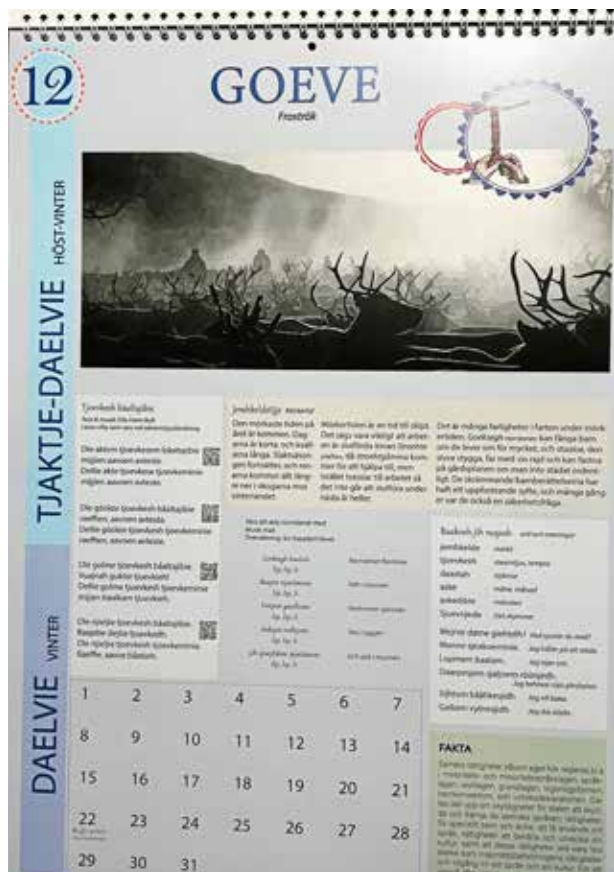
Det blev en fin stund till samtal om samisk närvara, förr och nu, i Graninge församling.

Birgitta Ricklund

Bakom arbetet med kalendern står trion på fotografiet: Josefin Sandgren, Malin Wilks och Ida Ljungberg.

Foto: Susanne Karlsson

Kalendern Askeplaerie innehåller både språk och kulturella tips och information.

Foto: Susanne Karlsson

Askeplaerie språk- och kulturkalender lanserades i Funäsdalen

Det är samiska språkveckan och en stjärnklar kväll i Funäsdalen håller Härjedalens Fjällmuseum öppet för språkcafé med den samiska föräldraföreningen Áarjelraedtien Eejhtegi Siebrie. Föreningen har sin bas i Funäsdalen och arbetar för att stärka sydsamiska språk och kultur bland barn och unga.

Föreningen bildades 2021 och är en ideell organisation som driver aktiviteter som språkcaféer och pedagogiska projekt i samarbete med bland annat Svenska kyrkan och kommunala aktörer.

Ett av föreningens initiativ är den samiska språk- och kulturkalendern Askeplaerie som är alldeles nygjord och kvällen till ära lanseras på språkcaféet. Kalendern

fungerar som ett praktiskt verktyg för familjer och pedagoger, med fokus på att synliggöra samiska högtider, traditioner och språkbruk i vardagen.

Den innehåller ord och uttryck på sydsamiska, kulturella tips och information om viktiga dagar som exempelvis samiska språkveckan (Gieleváhkoe), samt inspiration för att integrera språket i hemmet och förskolan.

Kalendern är ett exempel på hur föreningen arbetar med språklig revitalisering genom lekfulla och kreativa metoder.

REVITALISERING AV det sydsamiska språket är viktigt då det är ett av de mest hotade samiska språken. Under 1900-talet drabbades språket hårt av den statliga

assimileringspolitiken, där barn i skolor förbjöds att tala samiska och uppmanades att överge sin kultur. Detta ledde till att många förlorade språket och att överföringen mellan generationer nästan upphörde.

Idag talas sydsamiska av uppskattningsvis några hundra personer, vilket gör revitaliseringsinsatser avgörande för språkets överlevnad.

SPRÅKCAFÉET PÅ Fjällmuseet är välbesökt, flera barnfamiljer deltar med några enskilda besökare i äldre åldrar.

Förutom kalendern får vi bekanta oss med olika föremål och lära oss de sydsamiska namnen på dem, och så bjuds på gott fika framför den sprakande elden som

AnnaSara Stenvall, museilärare, har ordnat med.

Initiativ som Askeplaerie är därför viktiga för att återge språket en naturlig plats i vardagen och skapa förutsättningar för att det ska leva vidare i kommande generationer.

Genom att kombinera språk, kultur och familjeliv bidrar Áarjelraedtien Eejhtegi Siebrie till att stärka den sydsamiska identiteten.

Susanne Karlsson

Stiftsdiakon och handläggare för samiskt kyrkoliv, Härnösands stift

Vill du beställa kalendern?

Askeplaerie går att beställa via föreningen, kontakta Josefin Sandgren på josefin@jillie.se

- Hva lærte vi av Fosen-aksjonene?

I serien *Morgen med mening* inviterte Oslo domkirkeakademi til en kort erfaringsdeling av kirka sin rolle under Fosen-aksjonene vinteren 2023.

Torbjörg Aalborg og Pål Kristian Balstad som var diakon og prest i Trefoldighetskirka delte sin historie om hva som brått møtte dem da ungdommer ble sittende i lobbyen i departementet noen hundre meter fra kirka.

– Ingen av oss var forberedt på det som skjedde. For oss ble det å stille spørsmålet Hva trenger dere? I første omgang ble det varmestue og et trygt rom, fortalte de.

Å åpne dørene for demonstrantene var en politisk handling. Men å ikke ha åpne dører for demonstrantene ville også være en politisk handling. Kirkerommet ble et sted for hvile og ro, samtaler og varme. Gjennom kronikker fra preses og leder i Samisk kirkeråd fikk de også støtte til det å åpne kirkerommet slik.

VED Å ÅPNE dørene viste kirken seg som en diakonal kirke. Gjennom å være et trygt rom ble den også et kontaktpunkt mellom demonstranter og andre, både politi

Fra venstre: Prest i Areopagos Ann Kristin van Zijp Nilsen, frivillig Risten Lango, diakon i Trefoldighet Torbjörg Aalborg og Pål Kristian Balstad som nå er domprost i Oslo.

Foto:DD/Einar Sørliid Bondevik

og politisk ledelse. Det var også i Trefoldighetskirka møtet mellom demonstrantene og statsministeren fant sted.

– Kirka trenger ikke ta stilling, men vi kan ikke være blinde for folk sin lidelse. Vi kan være ”mellom standpunktene” og legge til rette for dialog, sa Balstad.

Med mange samiske ungdommer som brått befant seg i kirka, og kanskje i Oslo for første gang, var det kjærkomment med alle frivillige som møtte opp. En sentral person blant disse var Risten

Lango som både kjenner kultur og har nordsamisk som språk. Flere av ungdommene har nordsamisk som sitt førstespråk og satte pris på å kunne bruke sitt språk i samtaler. Det var også flere frivillige og institusjoner som kom til med medarbeidere med kultur- og språkkompetanse.

Aksjonen har blitt litt definerende for arbeidet i Fosen- og forsoningskirken Trefoldighet, en definisjon den har hatt siden 2020. I ettertid har man sett at responsen kirka gav på det som skjedde

”Kirka trenger ikke ta stilling, men vi kan ikke være blinde for folk sin lidelse. Vi kan være ”mellom standpunktene” og legge til rette for dialog.

Pål Kristian Balstad,
prest i Trefoldighetskirka

under Fosen-aksjonene var helt i tråd med planverket for kirka. Man har også fulgt opp aksjonistene i ettertid gjennom rettsakene som har blitt ført i tingretten og lagmannsretten.

AKSJONISTENE BLE først tilbudt et varmt og trygt rom, men ungdommene spurte selv etter mer ”kirke”. Prester, diakoner og andre stilte til samtaler og det ble laget gudstjenestelige markeringer. Kirkerommet ble ikke brukt til politiske markeringer, men det var tydelig at kirka betydde noe mer enn bare kirkerommet. Risten Lango uttrykte det slik:

– Vi ønsker at kirka er der for oss når det røyner på.

Einar Sørliid Bondevik

Saemien Sijte i ledelse for Sørsamisk historiebok

Fagmiljøene ved Nord universitet, NTNU og Saemien Sijte har gått sammen om et bokprosjekt som skal samle sørsamisk historie.

– Nå kan vi endelig begynne jobben med å sette puslebitene sammen til et helhetsbilde. Det har stor betydning å få historiskkriving som er faglig begrunnet, sier Birgitta Fossum, direktør ved Saemien Sijte.

Redaktører for bokprosjektet er Håkon Hermanstrand, Ragnhild Nilsson og Erik Nordberg.

Hermanstrand arbeider ved Saemien Sijte der også Nordberg har arbeidet i 15 år før han nå har gått over til frilansarbeid med sørsamisk historie. Nilsson er lektor

i statsvitenskap ved Mittuniversitetet og postdoktor ved Universitetet i Bergen. Alle tre har bred faglig kompetanse, men en viktig del av forarbeidet med prosjektet er å få innspill fra ulike deler av det sørsamiske området.

DET ER gjennomført flere innspillmøter, blant annet under Raasten rastah på Røros. Men redaktørene tar fortsatt imot innspill til hva som bør bli tatt med i bokprosjektet.

Bak prosjektet står også Sparebank1 SM som støtter med én million kroner.

– SpareBank1 SMN støtter prosjektet fordi det er viktig å få frem og synliggjøre en historie som i dag i liten grad er fortalt, sier Hilde Sem Lykke, leder for samfunnsut-

”Det er på høy tid at vi får et slikt helhetlig sørsamisk historieverk.

Hilde Sem Lykke, leder for samfunnsutbytte i SpareBank1 SMN

bytte i SpareBank1 SMN.

NTNU har tidligere erkjent at de ikke har formidlet sørsamisk historie på en god måte. Til prosjektet stiller med et tilsvarende beløp som Sparebank1 SM.

– Det er på høy tid at vi får et slikt helhetlig sørsamisk historieverk. NTNU har et ansvar i den

forsoningsprosessen som Sannhets- og forsoningskomiteen har tatt til orde for. Derfor er jeg svært glad for at vi nå har fått på plass dette samarbeidsprosjektet, sier rektor ved NTNU Tor Grande.

BOKPROSJEKTET SKAL sammenfatte forskning og arbeid på sørsamisk som allerede er gjennomført. I tillegg vil man også se på hvilke områder som trenger videre forskning og dokumentasjon.

Einar Sørliid Bondevik
Kilde: saemiensijte.no

Om du har innspill til prosjektet, kan du ta kontakt med Håkon Hermanstrand, tlf. (+47) 91647014, epost: hakon@saemiensijte.no

Foto: Magnus Aronson

Finstämda känslor blandas med återhållen vrede. Här en stund av lycka gestaltad av Marja Utsi.

Den enkla scenografin ger en äkta och nära stämning. Här är det Cecilia Persson som agerar med rekvisitan.

Åsa Simma tog initiativ till föreställningen efter att hon följt den tv-sända gudstjänsten där Svenska kyrkans ursäkt framfördes.

Föreställningen framförs av skådespelarna Cecilia Persson, Marja Utsi och Åsa Simma, framför en fond av Brita Marakatt-Labbas bilder.

Föreställning med tydligt medskick

De är tre skådespelare som med ord och kropp gestaltar ett historiskt skeende. Orgel, slagverk och jojk förstärker upplevelsen. En enkel scenografi och Brita Marakatt-Labbas bilder i fonden bidrar till stämningen.

Föreställningen *Ursäkten – Sii bivde ándagassii* utgår från Svenska kyrkans ursäkt till det samiska folket. Den beskrivs som en scenkonstnärlig respons. Den kan också ses som ett medskick till den försoningsprocess som ursäkten är en del av. Medskicket är tydligt: att ursäkten är viktig, att ord inte räcker, att det behövs handling för att det ska vara på allvar.

Giron Sámi Teáhter har satt upp föreställningen i samarbete med Estrad Norr. Manuset har teaterchefen Åsa Simma skrivit, tillsammans med regissören Kjell Peder Johansson, efter att hon blev starkt berörd av den tv-sända gudstjänsten där ursäkten framfördes hösten 2021.

FOTOGRAFEN MAGNUS Aronsons bilder är från premiären i Uppsala domkyrka i oktober. Där inleddes Giron Sámi Teáhters turné i flera av landets domkyrkor. I januari ges föreställningen i kyrkor i Jämtland och Härjedalen, se arrangemangskalendern i Daerpies Dierie. I vår går turnén vidare norrut för att sedan avslutas i Västernorrland.

Kajsa Åslin

Seniormiddag raasten rastah

Ved innledninga til festivalhelga for Raasten rastah på Røros inviterte til Samisk helsenettverk til middag for aldersgruppa 60+. Denne gangen kom en velfylt buss fra svensk side til arrangementet, så det ble skikkelig raasten rastah/over grensen. Men som kjent er landegrensene unaturlige i Saepmie.

Samisk helsenettverk har i flere år nå invitert seniorer i røostraktene til felles arrangement én gang i måneden. Vanligvis er det 10–15 personer som deltar, men denne

Lars Åge Bransjell gav gjestene fra Sverige en kort innføring i historien i Rørosområdet.

Foto: DD/Einar Sørliid Bondevik

gangen ble det nærmere 60 personer. I tillegg til godt oppmøte lokalt, kom gjestene fra Sverige helt nord fra Vilhelmina og videre sørover fra

blant annet Föllinge og Hotagen.

Arrangører av bussturen fra svensk side var de samiske samordnere i kommunene Kråavvan

luspie (Krokom) og Vualtjere (Vilhelmina). Kontakten ble opprettet ved et tilfeldig møte på Saemien sijte (Snåsa) i fjor. Raasten rastah-helga ble en fin anledning til et treff. Det ble tid til flere opplevelser og festival-arrangement før bussen gikk ruta tilbake mot Vilhelmina søndag.

ETTER MIDDAGEN delte Lars Åge Bransjell (Saanti sijte), Jarle Jonassen (Gæbrien sijte) og Lars Ivar Danielsen (Svahken sijte) fortellinger, gleder og utfordringer for livet i Rørosområdet. Rundt bordet gikk praten godt om både tidligere tider og aktuelle tema – sammen med lovprisning av god mat, kaffe og kaker.

Einar Sørliid Bondevik

Sørsamisk tekst s. 20

Han kommer med fred

Har du møtt blikket til et nyfødt barn? Store og mørke øyne. Granskende blikk.

Det er noe hemmelighetsfullt i det blikket. Det bærer livets hellighet i seg. Det er de lavmælte, hellige øyeblikkene da selv de barskeste blir mjuke. Å få holde et nyfødt barn i hendene berører og beveger oss, og vi forundres over livets gave.

Var det slik det var for gjeterne som skyndte seg inn til Betlehem, og fant den lille familien? Var det for stort til å være sant?

De gikk. I tro.

Tegnet stemte som englene fortalte om: Den nyfødte lå i dyrenes matfat, i krybba. Kraftige never som vanligvis håndterte sauer, gress, vann og bål, de holdt nå han som englene sang og fortalte om.

Møtet med Josef og Maria og det vesle barnet, og fortellingene de kunne dele med hverandre, gjør de fattige gjeterne til de første som får møte den lovede Messias. De er de første som tror, og de takker for det de har fått se og skjønne. Tradisjonen plasserer dem i den vesle byen Beit Sahour, like ved Betlehem. Der er de fremdeles husket på, og hedret.

DET ER en forbindelse mellom juleevangeliets fortelling om barnet i Betlehem og oss. Den forbindelsen handler om kjærlighet, om tro og håp.

Vi ser avtrykket av Guds kjærlighet til oss gjennom hele fortellingen om Jesus sitt liv, også i paradokset at Gud som er uendelig større enn alt vi kan fatte, ligger her i Marias fang.

Som et sårbart, nyfødt spedbarn.

For vår skyld, og for kjærlighetens skyld.

Det er en forbindelse fra gjeterne til oss: Troen kan gi oss også øyne til å se og ta til oss mysteriet, når vi åpner oss for det. Tro er ikke skråsikkerhet, men åpenhet mot at det finnes noe mer, noe hellig og evig som kommer til oss.

Håpet er også her: Gud har ikke latt sin skapning være alene.

Vi kan bli mørkeredde av det håpløse vi ser rundt oss når verden

Foto: Kipgodi/Getty Images

Det er en forbindelse mellom juleevangeliets fortelling om barnet i Betlehem og oss. Den forbindelsen handler om kjærlighet, om tro og håp.

går i feil retning. I barnet som vi møter i julas fortellinger, stråler håpet fram.

Han kommer med fred.

HAN VOKSTE til å bli den Jesus vi kjenner fra evangeliene. Han som gjorde godt, gjenopprettet liv, og til slutt med all sin kjærlighet gikk gjennom døden for oss, for å gi oss det nye livet.

Siden har han aldri forlatt oss. Han er her sammen med oss, og gir oss av sin fred. Midt i alt det som er vanskelig å leve med, eller forstå. Midt i alt det som skremmer oss. Midt i alt det som er våre liv.

Dette er julas budskap: Kjærlighet som tåler alt. Fred midt i alt som er vanskelig. Håp midt i mørket. Nåde som bærer over alle dyp.

Gud er hos oss.

Velsignet jul!

Herborg Finnset
Biskop i Nidaros

PS: Du kan lese hele juleevangeliet i Lukasevangeliet, kapittel 2. Du kan lese mer i Matteusevangeliet kap 1 og 2, og i Johannesevangeliet kap 1, vers 1-18

Foto: Amanda Gerhardsen Vollen

BIJELE-TEKSTE

Vijsiesvoeten maadtoe

Åejvie mannem voestegh sjugniedi, dej beeli manne altese voestes dahkoe. Aalkovisnie sjugniedovvim, aalkovisnie, aerebe goh eatneme lij. Aerebe goh mearoen voernge sjugniedovvi, aerebe goh tjaetsie gaaltjinie, manne desnie. Aerebe goh vaerieh sijjieh åadtjoejin jìh deavah gååvnesin, dellie manne reakadim. Aerebe goh Åejvie eatnemem jìh dajvide sjugniedi jìh abpe eatnemen multiem. Manne desnie gosse elmiem tseegki jìh gåpmahtassem mearoen vaevlien bijjelen. Gosse faamoem balvide vedtieji jìh tjaetsiem stilli mearoen vaevleste bårsedh, gosse jeehti gogkoe mearoen gaedtie guktie tjaetsie tjöödtjesti gogkoe jeehti, jìh gosse eatnemem tjagkere baektien nille tseegki, dellie lim goh maana Åejvien luvnie. Biejjeste beajjan altese aavoe lim jìh iktesth altese uvte stååkedim. Biejjeste beajjan altese aavoe lim almetji maanah mannem geerjehtin.

Maanah, goltelidie mannem! Aavrehke dah gïeh mov geajnojde vaedtsieh. Goltelidie gosse vaarohtem jìh sjïdtede væjsehke. Aellede vaatnoem krööhkh! Aavrehke dïhte gie goltele, jìh mov oksem fierhten biejjien geehtie jìh desnie vuertieminie. Juktie dïhte gie mannem gaavna, jielede jìh Åejvien aarmoem åådtje. Dïhte gie ij mannem gaavnh, jïjtse sealoem leajmode. Gaajhkesh gïeh mannem væssjoehtieh, jaemedem iehtsieh.

Vijs/Ordsp 8,22-36

► Jeatjah bijpeletekstst maahtah daesnie lohkedh: www.bibel.no
► Bijpeletekste jìh "Åssjalommesh" juakaldahkesne jìh eah sinsitnide jearohks.

Returadresse:
Daerpies Dierie, Sørlandsveien 54,
N-8624 Mo i Rana, Norge

Nöörjen gieline b. 19

Raeffine båata

Dagke datne vuajneme guktie aadtjegg reakadamme maana dutnjien vuartesje?

Tjelmieh stoere jñh mñrhke. Vuartesjeminie.

Mij akt tjeakoes lea. Jieleme aejlies. Gosse onne maanam steerebe, dellie galkebe rontestalledh, jñh garresommes mñele sñn myöjhkebe sjædta. Heajhkalibie jñh ussjedibie, hñegke stoere vadtesinie lea.

Maam ryöjnesjæjjah ussjedin gosse eengkelh jihtiejn jñh saarnoejin maana reakadamme Bet-lehemmese? Stoere åavtoem vööjnin jñh govlin. Maam edtjin jaehkedh?

Skodtin Bet-lehemmese. Ojhte, onne maanam jñh eejhtegidie gaavnin.

Saatnan lij maam eengkelh soptsestamme. Maanam desnie gaavnin suejniej nelnie mejtie kreekh edtjin bårredh. Veaksehks gieth mah sñrvh steereme, suejnieh jñh tjaetsie-lihtieh guadtme jñh dållem bieje me, onne maanam steereminie. Eengkelh maanan bñjre soptsestamme jñh lååvleme.

GIEFIES RYÖJNESJÆJJAH sjïdtin dah voestes almetjh gieth Messiam, Lutniestæjjam gaavnesjin, jñh saarnoejin sijjieg Josefem jñh Maarjam jñh onne maanam vuajneme. Dah voestes jaahkoe-ladtjine sjïdtin, jñh dah gijhtiejn juktie dah maanam vuajneme jñh åavtoem heevehtamme. Daelie aaj almetjh saarniestieh ryöjnesjæjjah onne voenen luvhtie lin man nomme Beit Sahour mij Bet-lehemmen lihke lea. Daaletje almetjh ryöjnesjæjjide mujhtieh jñh dejtie heevehtieh.

Foto: Magnus Aronson/Ikon

Jåvlevaentjele soptseste onne maanan bñjre. Mij akt jåvlevaentjelen jñh mijjen gaskoeh lea. Saarnien jñh mijjen gaskoeh leah geriesvoete, jaahkoe jñh håhkoe.

Jupmelen geriesvoetem vuejnebe jñh aajhtsebe gosse saarniem Jeesusen jielemen bñjre govlebe. Stoere-aajmoem, Elmien Jupmelem vuejnebe gosse onne

maanam Maarjan faerhmesne vuejnebe.

Jupmele goh slïedte-maana.

Mijjen gaavhtan, jñh geriesvoeten gaavhtan.

JAAHKOE MAAHTA mijjese mysteriumem vuesiehtidh gosse vuartasjibie. Jaahkoe mñelem rñhpeste, jñh dellie vuejnebe dam

mij stööremes, aejlies jñh ihkuve lea.

Håhkoe daesnie lea: Jupmele ij leah jñjtse sjugniedimmiem laahpeme.

Billijibie, asvedibie, gosse vuejnebe veartene gñarhmoeh raadtan vualka. Jåvlen saarnie baarnien bñjre håhkoem vadta.

Raeffine båata.

ONNE MAANA byjjeni jñh Jeesusinie sjïdti gie mijjese æehpie lea vaentjeli gielhtie. Buerielaakan dñæmiedi, hñegkh jealajehti jñh minngemosth geriesvoetine jaemedn tjñrrh vöölki mijjese orre jieldem vedtedh.

Ij gæssie gænnah mijjem laahpeme. Daesnie mijjine aktine lea, jñh jñjtse raeffiem mijjese vadta, mijjese gieth leah nåake biejjieh guktie geerve jielege jñh geerve guarkebe. Mijjen luvnie lea gosse asvedibie. Mijjen luvnie jñh mijjen jieliemisnie.

Geriesvoete mij gaajhkem gaarsjele, jåvli vaentjielisnie lea. Jñh raeffie gosse geerve biejjieh bñætieh. Håhkoe gosse jemhkelde sjædta. Aarmoe mij mijjem giengeles vaevliej bijjelen guadta.

Jupmele mijjine aktine lea.

Buerie-sjugneds jåvhl!

Herborg Finnset

Nidarosen bñspe

Jarkoestæjja: Bierna Leine Bientie

Jåvlevaentjelem maahtah Lukasen vaentjielisnie lohkedh, mubpede kapihtelistie. Lohkh aaj Meehten vaentjelistie, voestes jñh mubpede kapihtelijstie, jñh Jåhhan vaentjelistie, voestes kapihtelistie, voestes viersen raejeste luhkie-gaaktseden viersen raajan.